

АНОТАЦІЯ

Чайка В.В. Розвиток музичної культури української діаспори країн Північної Америки другої половини ХХ – початку ХХІ століть. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – Історія та археологія. – Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2021.

Дисертація присвячена дослідженню музичної культури одного з найбільших ареалів української діаспори у країнах Північної Америки – США та Канаді, на теренах яких було сформовано не лише соціокультурні структури та інституції для соціалізації й адаптації українців в іноетнічному середовищі, але й відтворено автентичні культурні форми, на ґрунті яких у другій половині ХХ ст. постали високопрофесійні культурно-мистецькі твори. Територіальний конгломерат української діаспори Північної Америки має чи не виняткове значення у всебічному вивченні становлення цього феномену в суспільно-історичному та культурному розвитку України. Аргументовано актуальність осмислення музичної культури української діаспори як окремого мистецтвознавчо-культурологічного вектора досліджень в його історичній діахронії.

У роботі доведено, що музична культура стала важливим консолідуючим чинником у збереженні української етнічної ідентичності та поширенні української культури за кордоном. Дослідження культурно-музичного простору північноамериканської української діаспори в єдності динаміки розвитку її складових, жанрового різноманіття, освітньо-мистецьких процесів дає можливість осмислення еволюції розвитку української культури поза материковою її частиною як цілісного феномену. Саме на другу половину ХХ ст. припадають третя та четверта еміграційні хвилі, що спричинилися до більшої професіоналізації культурно-мистецьких надбань української діаспори,

а сучасні мистецькі вияви її початку ХХІ ст. вже репрезентують творчі пошуки на межі постмодерної міжкультурної взаємодії.

Обґрунтовано, що на території Північної Америки, у США та Канаді, починаючи з кінця ХІХ і особливо на початку ХХ ст. формуються найбільші угруповання української діаспори, що являють собою окремішнє явище з точки зору його генези та різних аспектів розвитку, у тому числі культурно-мистецьких, які визначалися об'єктивними чинниками суспільного, політичного, економічного життя етнічної української спільноти у країнах переселення.

Наукові дослідження діаспори на територіях США та Канади започаткувалися з розвитком освітніх та наукових інституцій, активна діяльність яких припадає на другу половину ХХ ст., це, зокрема, центри українознавства при Іллінойському, Пенсільванському, Колумбійському університетах; Український Музичний інститут Америки, Український Конгресовий Комітет Америки, Наукове товариство ім. Шевченка, Українське історичне товариство та ін.

У роботі відтворено цілісну картину еволюції музичної культури другої половини ХХ – початку ХХІ ст. в українській діаспорі Північної Америки та її взаємообумовленість культурно-історичними процесами з материковою українською культурою. Визначено, що культура української діаспори ХХ ст., у тому числі музична, засвідчила великі можливості свого існування, оскільки зберігалась тенденція гармонії між консервуванням культури та її розвитком. Важливу роль у збереженні та розвитку музичної культури в діаспорі відіграло культурно-мистецьке середовище.

Акцентовано увагу на тому, що теоретичне окреслення рефлексій стосовно музичної складової культури української діаспори найтіснішим чином переплітається із наявною багатовекторністю культурного життя, що відповідає як духовно-культурним, освітнім потребам українських емігрантів, так і обумовлюється конкретним соціальним середовищем та його тенденціями суспільно-політичного, мистецького буття та іншими факторами. Вагому роль серед історичних факторів цих процесів відіграють хронологічні межі «хвиль

емігрантства» та різні країни (з власним суспільно-політичним та соціально-економічним і культурним контекстом) перебування українців, що по-різному впливали на ті чи інші сторони культурного життя.

Висвітлено історичні традиції формування просвітницьких та культурно-мистецьких осередків в діаспорі Північної Америки. Встановлено взаємозв'язок еміграційних хвиль і основних етапів становлення музичної культури та виконавства як на аматорському, так і на професійному рівнях. У період між двома світовими війнами в українській діаспорі у Сполучених Штатах Америки громадсько-політичне життя зазнавало бурхливого розвитку. Після закінчення Другої світової війни Сполучені Штати Америки та Канада дозволили масову еміграцію з Європи, у ході якої за кордон виїхало близько 150 тисяч українців. Саме завдяки великій кількості інтелігенції та науковців у третій хвилі еміграції почався розвиток українського політичного, громадського та культурного життя в діаспорі. Переселенці з України на нових землях активно долучалися до громадсько-політичного життя, створювали власні громадські та культурно-освітянські організації, відкривали газети, видавництва, брали участь у діяльності місцевих партій, жіночих, молодіжних організацій. Політична ідеологія більшої частини української спільноти за океаном була націлена на національне визволення та незалежність України, що багато в чому й визначало громадський, просвітницький та культурно-мистецький рух.

Охарактеризовано діяльність професійних та аматорських мистецьких колективів, які розвивалися у тісному взаємозв'язку, відіграючи важливу роль у згуртуванні громади, її самоідентичності, піднесенні національної гідності, творенні музичного мистецтва. Обґрунтовано, що у розвитку української культури поза межами автентичної етнічної території вагому роль відіграв той факт, що її основоположною базою є народна культура, на фундаменті якої поступово сформувалися мистецтво, література, професійні науки. Починаючи з другої половини ХХ ст., музична культура зарубіжжя складається як система, для якої характерна комплексність – наявність усіх необхідних для самопідтримки цієї системи структур та їхня функціональна узгодженість, взаємопов'язаність. Музична культура діаспори як соціальний інститут або

форма суспільної свідомості становить систему взаємозв'язків між громадськими, культурно-освітніми інституціями, членами співтовариства діаспорної спільноти та народами світу, обумовлюючись особливостями конкретного соціального поля та є органічним синтезом материкового та діаспорного різновидів.

Зазначено, що у творенні нового пласту культури важливим складником став освітній компонент, сприяючи збереженню автентичного мовно-культурного середовища, що вбирало саме етнічні витoki. Природне прагнення до збереження власної історії та ідентичності в умовах іноетнічного середовища спонукало не лише до відтворення традиційної культури, але й спричинилося до творення самодостатніх інституцій різного спрямування, що завдяки високому науковому рівню стали свого роду інтеграційно-адаптаційними центрами та осередками, що поглиблювали вивчення української історії та культури за кордоном. Такі інституції окрім суто наукових функцій мали на меті досить широку просвітницьку місію, яка полягла у поширенні і пропагуванні ідей українства та української історії й культури.

Доведено, що освіта в українському зарубіжжі стала вагомим чинником становлення й розвитку української діаспори як етнокультурного феномену, а в подальшому – чинником збереження національної самосвідомості поза межами етнічної батьківщини. Загальна музична освіта, що здійснювалася в системі інституцій українознавства, сприяла ознайомленню молоді із українською музичною культурою, виховуючи потребу збереження й розвитку рідної культури.

Узагальнено, що розвиток музичної культури української діаспори у другій половині ХХ ст. значною мірою визначало культурно-мистецьке та соціокультурне середовище, що формувалося завдяки діяльності численних громад, осередків, товариств просвітницького та культурного гатунку. Тому феномен музичної культури української діаспори в своїй історичній діахронії розвивався відповідно до того, як еволюціонували культурно-мистецькі осередки, адже саме з таких первинних громад здійснювалася

інституціоналізація музичного процесу. В цьому рухові провідною є ідея збереження і примноження зразків української музичної культури, водночас ми можемо спостерігати той культурницький поступ, що супроводжувався зростанням професійного музичного мистецтва як на рівні вокального виконавства, хорового, так й інструментального виконавства, композиторської творчості та ін.

Доведено, що основні напрями музичної творчості діаспори в США та Канаді виокремлювалися відповідно до наявних можливостей українських громад, що обумовлювалися чинниками історично-об'єктивного характеру. Базові засади розвитку музичної культури другої половини ХХ ст. і новий контекст її актуалізації і діалогічності початку ХХІ ст. визначалися, насамперед, ще попередніми напрацюваннями громадських осередків початку ХХ ст. Громадські організації немистецького характеру згодом ставали прихистком аматорської творчості для багатьох українських емігрантів, які знаходили в цьому частку духовної єдності з рідною батьківщиною. З багатьох непрофесійних колективів і виконавців згодом постають відомі майстри сцени, що поширювали українську культуру і українську музику серед багатьох країн світу. Культурно-мистецькі громадські організації з аматорськими та згодом і професійними колективами долучалися до творення особливого пласту культури, що по-іншому сприймався не лише поза межами України, але й безпосередньо у середовищі свого побутування, репрезентуючи національно автентичні зразки культури свого народу та створюючи високопрофесійні твори. Наголошено, що ця творчість для української діаспори вибудовувалася у тісній взаємодії широких міжкультурних впливів, що формувалася під дією культурних чинників іншого етнічного середовища.

У роботі аргументовано, що вагомою складовою в розвитку музичної культури українців діаспори є професійна творча діяльність, як композиторська, так і виконавська, що загалом засвідчує про ступінь високого культурного поступу, оскільки пов'язується безпосередньо з професіоналізацією музичного мистецтва. Доведено, що творчий композиторський і виконавчий доробок представників української діаспори

ґрунтувався не лише на збереженні та відтворенні питомої української фольклорної музичної спадщини, але й активно вбирав новітні модерні й постмодерні віяння часу в музичній культурі, що було суголосним загальносвітовим тенденціям розвитку музичної культури. Тим самим, це збагачувало українську культуру, зокрема, саме через музичне мистецтво ставала можливою діалогічність культур, що вело до взаємопроникнення не лише етнічних кодів національних культур, але й уможливлення творчості високого професійного гатунку поза національними межами. Саме з другої половини ХХ ст. у розвитку музичної культури західної діаспори відбувався поступовий перехід від аматорських до професійних виконавських форм мистецтва, що базувалися на зразках інструментальної класичної музики. Інструментальне виконавське мистецтво діаспори ХХ ст., яке представлене як сольним, так і ансамблевими, оркестровими видами на класичних та народних інструментах, розвивалося в різних стилєвих напрямках. Провідним видом академічного інструментального виконавства було фортепіанне.

Визначено, що українські емігранти третьої хвилі привнесли найбільш яскравий прояв у розвиток музичної культури країн Північної Америки, збагативши її жанрово-тематично та стилістично, що, своєю чергою, розширило межі сприйняття українського культурного спадку та його фольклорної складової. Фактично можливо говорити про певні транскультурні чинники, що у творчості митців діаспори стали визначальними й системоутворюючими відносно формування новітніх основ розвитку музичної культури.

У ході дослідження виявлено, що культурний розвиток та мистецьке життя українців діаспори має інтегративний аспект, оскільки слугує індикатором взаємопроникнення в інший соціум та іншу культуру, слугуючи тим адаптивним інструментом, що вливається у полікультурний простір. Музичне мистецтво завдяки універсальності семантико-текстологічного поля у процесі репрезентації набутків іншої культури завжди сприймається як близьке представникам інших культур за своїм змістом та виразовими можливостями і характеристиками. Тому музична діяльність як самодіяльна, так і професійна,

була і залишається важливою складовою культурно-мистецького розвитку громад української діаспори у світі.

Музична культура північноамериканської української діаспори, що постала із суспільно-громадських та церковних і культурно-освітніх осередків, розвинулася у потужний пласт аматорського та професійного музичного мистецтва. Українська діаспора країн Північної Америки зробила надзвичайно багато для збереження і розвитку як національної культури, так і для світової зокрема. Високий рівень політичної і культурної активності української спільноти у західному світі, визнання унікальності національної культури українців, що ґрунтується на автентичному фольклорі українського народу, дають підстави говорити про високий рівень входження української музичної культури до загальносвітового культурного процесу.

Ключові слова: північноамериканська діаспора, музична культура, виконавство, етнічна ідентичність, іноетнічне середовище, культурно-мистецькі осередки, міжкультурний діалог.

SUMMARY

Chaika V.V. Development of musical culture of the Ukrainian diaspora in North America in the second half of the XX - early XXI centuries. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a Doctor of Philosophy Degree: Specialty 032 – History and archeology. – National Academy of Management of Culture and Arts, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kyiv, 2021.

The dissertation focuses on the study of musical culture of one of the largest areas of the Ukrainian diaspora in North America – the USA and Canada. Not only sociocultural structures and institutions for socialization and adaptation of the Ukrainians in a foreign ethnic environment were formed there, but also authentic cultural forms were reproduced. In the second half of the twentieth century highly professional cultural and artistic works appeared on the basis of those forms. The territorial conglomerate of the Ukrainian diaspora in North America is almost of exceptional importance in the comprehensive study of the formation of this

phenomenon in the socio-historical and cultural development of Ukraine. The urgency of understanding the musical culture of the Ukrainian diaspora as a separate art and cultural vector of research in its historical diachrony is argued.

The paper proves that musical culture has become an important consolidating factor in preserving Ukrainian ethnic identity and spreading Ukrainian culture abroad. The study of the cultural and musical space of the North American Ukrainian diaspora in the unity of the development dynamics of its components, genre diversity, educational and artistic processes makes it possible to comprehend the evolution of Ukrainian culture as a holistic phenomenon outside the mainland. In the second half of the twentieth century there were the third and fourth waves of emigration, which led to greater professionalization of cultural and artistic heritage of the Ukrainian diaspora. In the early XXI century its modern artistic manifestations already represent creative pursuits on the verge of postmodern intercultural interaction.

It is substantiated that the largest groups of the Ukrainian diaspora are formed in North America, in the USA and Canada, starting from the end of the XIX and especially at the beginning of the XX century. These groups are a separate phenomenon in terms of its genesis and various aspects of development, including cultural and artistic ones, which were determined by objective factors of social, political, economic life of the ethnic Ukrainian community in resettlement countries.

Research on the diaspora in the United States and Canada began with the development of educational and scientific institutions, active in the second half of the twentieth century. These are, in particular, the centers of Ukrainian studies at the Universities of Illinois, Pennsylvania, and Columbia; Ukrainian Music Institute of America, Ukrainian Congressional Committee of America, Shevchenko Scientific Society, Ukrainian Historical Society and others.

The work reproduces a holistic picture of the evolution of musical culture of the second half of the XX - early XXI century in the Ukrainian diaspora of North America and its interdependence of cultural and historical processes with the mainland Ukrainian culture. It is determined that the culture of the Ukrainian diaspora of the twentieth century, including music, has shown great potential for its existence, as there is a tendency of harmony between the preservation of culture and

its development. An important role in the preservation and development of musical culture in the diaspora was played by the cultural and artistic environment.

Emphasis is placed on the fact that the theoretical delineation of reflections on the musical component of the Ukrainian diaspora culture is closely intertwined with the existing multi-vector cultural life, which meets both spiritual and cultural, educational needs of Ukrainian emigrants. All that is also due to the specific social environment and its socio-political, artistic trends and other factors. An important role among the historical factors of these processes is played by the chronological boundaries of «waves of emigration» and different host countries (with their own socio-political, socio-economic and cultural context) of Ukrainians, which differently influenced certain aspects of cultural life.

The historical traditions of formation of educational and cultural-artistic centers in the diaspora of North America are highlighted. The interrelation of emigration waves and the main stages of formation of musical culture and performance at both amateur and professional levels has been established. In the period between the two world wars social and political life underwent rapid development in the Ukrainian diaspora in the United States of America. After the end of World War II, the United States and Canada allowed mass emigration from Europe, during which about 150,000 Ukrainians went abroad. The development of Ukrainian political, social and cultural life in the diaspora began thanks to a large number of intellectuals and scholars in the third wave of emigration. In the new lands immigrants from Ukraine actively participated in social and political life, established their own public and cultural educational organizations, opened newspapers, publishing houses, participated in the activities of local parties, women's and youth organizations. The political ideology of the majority of the Ukrainian community overseas was aimed at the national liberation and independence of Ukraine, which largely determined the social, educational and cultural-artistic movement.

The paper characterizes the activity of professional and amateur art groups which developed in close connection, playing an important role in uniting the community, its self-identity, raising national dignity, creating musical art. It is substantiated that an important role in the development of Ukrainian culture outside

the authentic ethnic territory was played by the fact that its basic basis is folk culture, which gradually became the foundation for art, literature, professional sciences. Beginning with the second half of the twentieth century, the musical culture of foreign countries is formed as a system, which is characterized by complexity - the presence of all necessary structures for self-support of this system and their functional coherence, interconnectedness. The musical culture of the diaspora as a social institution or form of social consciousness is a system of relationships between public, cultural and educational institutions, members of the diaspora community and the peoples of the world, due to the specific social field. And it is an organic synthesis of continental and diaspora varieties.

It is noted that the educational component became an important component in the creation of a new layer of culture, contributing to the preservation of an authentic linguistic and cultural environment, which absorbed ethnic origins. The natural desire to preserve their own history and identity in a foreign ethnic environment not only encouraged the reproduction of traditional culture, but also led to the establishment of self-sufficient institutions of various directions, which due to high scientific level became a kind of integration and adaptation centers deepening the study of Ukrainian history and culture abroad. Such institutions, in addition to purely scientific functions, aimed at a fairly broad educational mission, which consisted in disseminating and promoting the ideas of Ukrainianness and Ukrainian history and culture.

It is proved that education in Ukrainian environment abroad became an important factor in the formation and development of the Ukrainian diaspora as an ethnocultural phenomenon, and later - a factor in preserving national identity outside the ethnic homeland. General music education, which was carried out in the system of institutions of Ukrainian studies, contributed to the acquaintance of young people with Ukrainian musical culture, educating the need to preserve and develop native culture.

It is generalized that the development of musical culture of the Ukrainian diaspora in the second half of the twentieth century largely determined the cultural, artistic and socio-cultural environment, which was formed through the activities of

numerous communities, centers, societies of educational and cultural nature. Therefore, the phenomenon of musical culture of the Ukrainian diaspora in its historical diachrony developed in accordance with how cultural and artistic centers evolved, because those primary communities institutionalized the musical process. The preservation and multiplication of samples of Ukrainian musical culture is the leading idea in this movement; at the same time we can observe the cultural progress that was accompanied by the growth of professional music at the level of vocal performance, choral and instrumental performance, composition, etc.

It is proved that the main directions of musical creativity of the diaspora in the USA and Canada were singled out in accordance with the available capabilities of Ukrainian communities, which were determined by factors of historical and objective nature. Basic principles of development of musical culture of the second half of the twentieth century and a new context of its actualization and dialogicity of the beginning of the XXI century were determined, first of all, by previous developments of public centers of the early twentieth century. Non-artistic public organizations later became a haven for amateur art for many Ukrainian emigrants, who found in this a share of spiritual unity with their homeland. Many non-professional bands and performers later became well-known stage masters, who spread Ukrainian culture and Ukrainian music among many countries around the world. Cultural and artistic public organizations with amateur and later professional groups joined in creating a special layer of culture, which was perceived differently not only outside Ukraine, but also directly in their environment, representing nationally authentic examples of their people's culture and creating highly professional works. It is emphasized that this creativity for the Ukrainian diaspora was built in the close interaction of broad intercultural influences. It was formed under the influence of cultural factors of another ethnic environment.

The paper argues that an important component in the development of musical culture of the Ukrainians in the diaspora is both compositional and performing creative activity. This generally indicates the degree of high cultural progress, as it is directly related to the professionalization of music. It is proved that the creative composition and performance of the Ukrainian diaspora was based not only on

preserving and reproducing the specific Ukrainian folk musical heritage, but also on actively absorbing the latest modern and postmodern trends in music culture, which was in line with global trends in music culture. Thus, it enriched Ukrainian culture, in particular, the dialogicity of cultures became possible through the art of music, which led to the interpenetration not only of ethnic codes of national cultures, but also to high professional creativity outside national borders. In the second half of the twentieth century there was a gradual transition from amateur to professional performing art forms based on samples of instrumental classical music, which took place in the development of the musical culture of the Western diaspora. The instrumental performing art of the twentieth century diaspora, which is represented by both solo and ensemble, orchestral types using classical and folk instruments, developed in different stylistic directions. The leading type of academic instrumental performance was the piano.

It is determined that the Ukrainian emigrants of the third wave brought the brightest manifestation to the development of musical culture in North America, enriching it genre-thematically and stylistically, which, in turn, expanded the perception of Ukrainian cultural heritage and its folklore component. In fact, it is possible to speak of certain transcultural factors that have become decisive and system-forming in the work of diaspora artists in relation to the formation of the newest foundations for the development of musical culture.

The study found that the cultural development and artistic life of the Ukrainians in the diaspora has an integrative aspect, as it serves as an indicator of interpenetration into another society and another culture, serving as an adaptive tool that flows into a multicultural space. Musical art due to the universality of the semantic-textual field in the process of representation of the achievements of another culture is always perceived as close to the representatives of other cultures in its content and expressive capabilities and characteristics. Therefore, musical activity, both amateur and professional, was and remains an important component of cultural and artistic development of the Ukrainian diaspora in the world.

The musical culture of the North American Ukrainian diaspora, which emerged from social, ecclesiastical and cultural-educational centers, has developed into a

powerful layer of amateur and professional musical art. The Ukrainian diaspora in North America has done a great deal to preserve and develop both national culture and world culture in particular. The high level of political and cultural activity of the Ukrainian community in the Western world, recognition of the uniqueness of the national culture of Ukrainians, based on the authentic folklore of the Ukrainian people, give grounds to speak about the high level of Ukrainian musical culture in the world cultural process.

Key words: North American diaspora, musical culture, performance, ethnic identity, non-ethnic environment, cultural and artistic centers, intercultural dialogue.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Чайка В. В. Розвиток культурно-музичних осередків української діаспори в країнах Північної Америки кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Історичні науки. Том 29 (68). №2. Київ: ТНУ ім. В. І. Вернадського, 2018. С. 26–30.

2. Чайка В. В. Музична культура української діаспори США та Канади в контексті суспільно-культурного життя ХХ ст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні відносини. Ужгород, 2018. Випуск 4. С. 24–29.

3. Чайка В. В. Діяльність музичних колективів української діаспори в США та Канаді другої половини ХХ ст. *Гілея: науковий вісник*. Київ: Видавництво «Гілея», 2019. Вип. 144 (№5). Ч. 1. Історичні науки. С. 145–149.

4. Чайка В. В. Композиторська творча діяльність представників північноамериканської української діаспори другої половини ХХ століття. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Історичні науки. 2019. Том 30 (69). № 4. Київ: ТНУ ім. В. І. Вернадського, 2020. С. 111–116.

Стаття у іноземному науковому періодичному виданні

5. Чайка В. В. Міжкультурна взаємодія української північноамериканської діаспори в контексті політики мультикультурності. *Social and Human Sciences*. Polish-Ukrainian scientific journal, 02 (22). URL: https://sp-sciences.io.ua/s2650838/chaika_vladyslava_2019_.intercultural_interaction_of_the_ukrainian_north_american_diaspora_in_the_context_of_policy_of_multiculturality._social_and_human_sciences._polish-ukrainian_scientific_journal_02_22 (accessed 13 July 2019).

**Наукові праці, які засвідчують
апробацію матеріалів дисертації:**

6. Чайка В. В. Квітка Цісик як феномен української музичної північноамериканської діаспори. *Гуманітарні студії НАКККіМ*. Матеріали Міжнародної наук.–практ. конф. (м. Київ, 23 листопада 2017 р.). К.: НАКККіМ, 2017. С. 37–39.

7. Чайка В. В. Культурно-просвітницька діяльність наукових інституцій північноамериканської української діаспори. *Гуманітарний корпус*: [збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії]. Вип. 17. Вінниця, 2018. С. 169–171.

8. Чайка В. В. Музейні заклади північноамериканської української діаспори як репрезентанти історичної пам'яті та національно-культурної ідентичності. *Музеї та реставрація у контексті збереження культурної*

спадщини: актуальні виклики сучасності. Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Київ, 07–08 червня 2018 р.). К.: НАКККіМ, 2018. С. 281–283.

9. Чайка В. В. Музичне мистецтво української діаспори у збереженні самобутності та розвиткові діалогу культур. *Key Issues of Education and Sciences: Development Prospects for Ukraine and Poland*. (Stalova Wola, Republic of Poland, 20–21 July 2018). Volume 5. Stalova Wola: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. С. 203–205.

10. Чайка В. В. Фестивально-музичний рух української діаспори як форма презентації української культури. *Народна творчість українців у просторі та часі*. Наук. зб. / упр-ня культури з питань релігії та національностей Волин. ОДА; Волин. Краєзн. музей; Обл. наук.-метод. Центр культури; Вол. обл. орг; Нац. спілки краєзнавців України. Луцьк, 2018. С. 567–570.

11. Чайка В. В. Культурно-мистецьке середовище української діаспори Північної Америки у розвитку музичної культури та творчості. *Modern educational space: the transformation of national models in terms of integration Conference Proceedings* (October 26, 2018. Leipzig). Leipzig: Baltija Publishing, 2018. P. 66–68.

12. Чайка В. В. Музична культура української діаспори в умовах сучасного мультикультурного суспільства. *Культурологічні та мистецтвознавчі паралелі: науковий і практичний вимір*: матеріали міжнародного симпозіуму, (м. Київ, 6 червня 2019 р.) М-во культ. України; Нац. акад. кер. кадрів культ. мистец. К.: НАКККіМ, 2019. С. 343–344.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

13. Chaika V. V. Development of Ukrainian amateur and professional choral art in Canada and the USA in the second half of the twentieth century. *Virtus: Scientific Journal*. 2019. September № 36. P. 193–196.